

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

V. De Causis Possessionis & Proprietatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

piſturæ quoque dominus efficiatur. Idem Juris eſt, ſi domus, paries, ſtatua fixa, aliæ res immobilis pingatur; quod & in his piſturæ ſubjectum cedere, non minus abſurdum ac ridiculum ſit, quàm in acceſſionem rudis & viliffimæ tabulæ cedere artiſicioſam piſturam Parthafii vel Appellii.

80. Decimo quarto, Edificatio, §. *Cum in ſuo 29. & §. Ex diverſo 30. Inſtit. ibid.* quia, ſi domus, horreum, molendinum, vel aliud quidpiam ex aliena materiâ in noſtro, aut viciffim in alieno ſolo ex noſtra materiâ conſtruatur, ſoli, in quo conſtruitur, domino acquiritur, §§. *citr. & l. Aded cit. §. 10.* cum generaliter, ſicut acceſſorium principali, minus majori, totipars, ita, quod ſolo firmiter inædificatur & in eo ſtabilitur, ipſi cedat, *citr. Harprecht & Manz. in §. Cum in ſuo cit. n. 2.* Adverſus eum tamen, qui ex aliena materiâ in ſuo ſolo ædificavit, ſi id fecit bonâ fide, materiæ domino actio in factum ad æſtimationem & pretium materiæ datur; ne ædificans ex alieno cum domini jactura & abſque ejus voluntate locupletetur. Si autem id malâ fide fecit, ad materiæ pretium duplicatum; ac proinde, ſi ea conſtitit quinquaginta, ad centum reſtituenda eſt compellendus, §. *citr. V. Nec tamem;* quia quodammodo furtum fecit, *Harprecht & Manz. in §. cit. ille n. 11, iſte n. 23.*

Decimo quinto, Implantatio, §. *Si Titius 31. & Satio, §. Quæ ratione 32. Inſtit. de Rer. diviſ.* cum enim ipſa ædificia cedant ſubjecto ſolo, cui tantum incumbunt, multo magis iſti cedent plantæ, quæ in eo jam egerunt radices, & per has alimentum & incrementum ab eo accipiunt: uti etiam frumentum & cætera, quæ ex ſemine in terram jacto, in eâque mortuo reviviſcunt & multiplicata producuntur, *citr. Harprecht & Manz. in §§. cit. & Haunold, à n. 143.*

Decimoſexto, Perceptio fruſtuum 82. ex re aliena, bonâ fide poſſeſſa, perceptorum: qui poſſeſſori acquiritur, §. *Si quis à non domino 35. Inſtit. de Rer. diviſ.* cum propter rei curam & culturam; tum propter bonam fidem, quæ facit; ut poſſeſſor penè dominus reputetur, *l. Bona 48. pr. ff. de Acquir. dom. ſaltem poſt perceptionem;* quia poſſidenti ferè non minùs, quàm ipſa veritas præſtat, *l. Bona fides 136. ff. de R. J. Harprecht in §. cit. n. 35. & Manz. n. 4.*

Decimoſeptimo, Traditio, ſi ſcilicet dominus rem ſuam, ejus domini transferendi animò, alteri tradat, & hic eam traditam apprehendat, §. *Per traditionem 4. Inſtit. de Rer. diviſ. Traditionibus* namque, vel potiùs rerum traditarum apprehenſionibus & Uſucapionibus rerum dominia transferuntur, *l. 40. C. de Pactis.*

Eandem proprietatem ſive dominium 84. acquirendi modi, Civili Jure, prodiſi & ſanctionibus Eccleſiaſticis recepti ſunt Uſucapio ſive Præſcriptio & Aditiõ hæreditatis, *Harprecht in §. Singulorum cit. n. 12. & ſibi Manzius n. 8.* Quorum, uti & quaſi dominium, in Re & ad Rem temporalem quæcumque competentia jura acquirendi modorum explicationem aliquam in decurſu, accuratam autem ex inſtituto dabunt LL. Interpp. ac DD. Eorum, quibus Præſaturæ aliæque dignitates, beneficia, Officia & penſiones Eccleſiaſticæ, decimandi, eligendi, conferendique, Patronatûs ac Sepulturæ, cæteraque ſpiritualia hiſque annexa jura acquiruntur, vel amittuntur, ſuo quiſque loco ac ſede declarabitur.

ARTICULUS V. De Cauſis Poſſeſſionis & Proprietatis.

C c 3

SUMMA.

S U M M A R I U M.

85. *Causa Possessionis que dicatur.*
 86. *Pro ea adipiscenda competit Interdictum Quorum bonorum,*
 87. *Remedium l. fin. C. de Edict. D. Hadr. toll.*
 88. *Quae Hereditatis petitione sunt utiliora:*
 89. *Interdicta Quorum legatorum,*
 90. *Et Salvianum:*
 91. *Quod potius est actione Serviana:*
 92. *Remedium l. Creditores 3. C. de Pignoribus,*
 93. *Et Officium iudicis:*
 94. *Quod etiam pro incorporalibus datur.*
 95. *Pro retinenda possessione competunt Uti possidetis*
 96. *Et Utrubi Interdicta,*
 97. *Cum tempore quo ad possessionem coequata.*
 98. *Hodie pro possessione antiquiori,*
 99. *Vel meliorem titulum habente:*
 100. *In dubio variè pronuntiat.*
 101. *Uti possidetis Interdictum utile pro incorporalibus datur.*
 102. *Qua causa dicatur Proprietatis.*
 103. *Ratione Domini datur Rei Vindicatio:*
 104. *Pro iure in Re Confessoria,*
 105. *Vel Negatoria:*
 106. *Pro iure ad Rem actio Personalis.*

85. **P**ossessionis Causa dicitur quaestio seu controversia judicialis, quae disceptatio principaliter est de Possessione vel quasi possessione adipiscenda, retinenda, vel recuperanda. Vocantur autem huiusmodi controversiae in iudicium deductae aliquando Interdicta, §. *Sequens 2. Et. Institut. de Interdict.* Et c. *Pastoralis* §. Aliquando, ut c. *cit. c.*

Cum super 4. Et à DD. passim Iudicia aut etiam Remedia Possessoria, Menoch. Comment. de Possess. Pralud. n. 1. Aliquando & crebro usu dicuntur causa Momenti aut Momentariae seu Momentaneae possessionis, ut c. 1. hanc Rubr. l. Unica C. Ubi de possess. Et l. Unica C. Si de moment. possess. partim; quod res apud possessorem non diu sit duratura, si ejus proprietatem adversario competere ostendatur, Glossa in c. 1. tit. V. Momenti, ubi Panormit. n. 7. Barbosa n. 3. Et Gonzalez n. 7. partim verò; quod celeriter & quaestione proprietatis, atque aliis, quae restitutioni moram facere possunt, rejectis, sit expedienda, l. 1. ibi, Absque ulla cunctatione, C. Si per vim Et l. Si coloni 14. ibi, Celeri reformatione, C. de Agricol. Et censit. Cujacius in c. 1. cit. Et ex eo Gonzalez l. cit.

Sunt autem Interdicta & Iudicia Possessoria triplicis generis: & primi quidem generis actor instituit ad rei nondum habitam, sed sibi debitam possessionem adipiscendam. Cujusmodi sunt

Primo, interdictum *Quorum bonorum*, à primis Edicti verbis ita nuncupatum: quod ex communi DD. sensu & Praetorianae mentis interpretatione non solum ei, qui bonorum possessor dicitur, & ex Praetoris Edicto jus & dominium hereditatis consecutus est: sed cuicumque ex testamento, vel ab intestato haeredit, jure Civili defuncto succedenti, ad possessionem, quam nunquam habuit, avocandam, sive ad illam sibi tradendam, & confestim sine cunctatione ac remotis frustrationibus adipiscendam bonorum sive rerum omnium hereditariarum, quas mortis tempore defunctus habuit, possessionem, competit adversus eum, qui de bonis illis aliquid possidet vel pro haerede; quod talem, cum revera non sit, se esse putet: vel pro possessore; quod successorem

tionem ad se non pertinere sciat: vel, qui dolo malo possidere desiit, aut fecit, quod minus possideret, *l. 1. ff. l. 1. §. l. Si ex Edicto 2. C. Quorum bonorum*. Non etiam adversus eum, qui iusto titulo possidet, *arg. l. Hereditatem 4. C. In quibus caus. cess. longi temp.* quia hujus in pari causa melior conditio est, ratione possessionis, *Reg. In pari 65. in 6. Menoch. Adipisc. Remed. 1. n. 34. Zoesius in ff. Quorum bonorum n. 2. & Perez in C. ad eandem Rubric. n. 5.*

87. Huic Interdicto affine Adipiscendæ possessionis remedium à Justiniano constitutum est *l. fin. C. de Edicto D. Hadr. toll.* cujus beneficiò hæres testamentò, sive ex asse, sive ex parte institutus, à iudice competente quandoocunque, id est, intra triginta annos, missionem in possessionem earum rerum, quæ mortis tempore fuerunt testatoris, petere potest adversus earum possessores: nisi rem aliquam usuceperint. Quæ missio, ut à iudice decernatur, opus est; ut hæres eam petens offerat testamentum rectè formatum, in exteriori forma ullo vitio, (ut sunt cancellatio, defectus subscriptionis, aut sigillorum rescissio) non laborans & publicè exhibitum in Originali, *l. cit.* Quò factò missionem non impediunt objecta testamentò vitia occulta, v.g. quòd sit falsum, ruptum, inofficiosum, ob filii præteritionem nullum, *l. Quamvis 2. C. de Edict. D. Hadr. toll.* quia hujusmodi oppositiones, tanquam altioris investigationis, & longioris ac plenariæ disceptationis quæstiones, ad iudicium Petitorium Hereditatis petitionis remittuntur, *Perez ad Rubric. cit. n. 5. & 10. & Bruneman ibid. n. 16.*

88. Quare Interdictum Quorum bonorum, uti & remedium hoc supervacaneum nequaquam est; quia, licet ad earundem rerum possessionem avocandam etiam

Hereditatis petitio tendat, utilis tamen hæredi est, si agat Interdictò, cum; quia non tam exactæ probationes & solum summaria cognitio, non ut in Ordinaria Hereditatis petitione exiguntur, & ad vitandas ambages, non admittuntur; sed proprietatis Petitorio iudicio reservantur exceptiones altioris indaginis, ipsius etiam domini: nisi hoc probari in contenti possit, *Menoch. cit. Remed. 1. à n. 109. tum verò; quia hæc in bonorum & rerum possessionem missio non impeditur interposita appellatione: imò ista contra eam non admittitur, l. Quisquis 6. C. Quorum appell. non recip. Miranta de Ord. Judic. p. 6. n. 321. De Jure tamen Canonico probabilius, quoad effectum duntaxat suspensivum; non etiam quoad Devolutivum, Hauptold. Tom. 1. de J. & J. Tract. 3. n. 332.*

89. Secundum est Interdictum Quorum legatorum, ut Codicis, sive, ut Pandectarum Rubrica habet, *Quod legatorum*: quod etiam hæredi vel bonorum possessori ejusque hæredibus competit adversus legatarios & fideicommissarios singulares; ut, quod quisque legatus, aut huic in quartæ deductione exæquati fideicommissi singularis nomine, citra hæredis, aut bonorum possessoris, vel saltem defuncti voluntatem propriâ autoritate occupavit, id hæredi, vel bonorum possessori de legato præstando caventi, restituat. Non quidem; ut hæres totum retineat: sed; ut deducat id, quod ex lege Falcidia sibi, aliàs quartam partem non consecuturo, debetur, *l. Unic. C. Rubric. cit.* reliquam verò legati legatariis, quibus debetur, restituat, *l. 1. §. 2. ff. Rubric. cit.*

Neque Interdicti hujus æquitatem ambigam reddit; quòd hæres dolo agere videatur, petendò rem legatam, quam legatario statim est restitutus, *l. Dolo §. ff. Doli & met. except.* quia hoc verum duntaxat

duntaxat est casu, quò hæres, & rem legatam, & ultra dodrantem nihil legatum; ac proinde ex legato sibi nihil deberi, agnoscit: horum autem alterò deficiente, cum rem detineri ipsius, propter Falcidiaz deductionem, interfit, Interdictum hoc ei dari, æquissimum fuit, Perez in *C. Quorum legat. n. 2.*

Neque id, quod Interdicti beneficiò receptum est, ab hærede retineri totum potest vigore, *l. Non est dubium s. C. de Legatis*, petitionem legati pro portione competente denegantis ei, qui rem legatam subtraxit, & propria autoritate occupavit; quia lex hæc exaudienda est de re, à legatario occupata post aditam hæreditatem & rei legatæ possessionem apprehensam; hoc enim casu vi dolove usus etiam rei possessione hæredem deiecit intelligitur; ut legatum meritò amittat: non de rei ante hæreditatis aditionem & adhuc possessore vacantis occupatione tanquam suæ; hæc enim facta, legatum peti posse, liquet ex *l. 1. cit. §. 2. verbis, Ut legatarij eum possint convenire, cit. Menoch. Adipisc. remed. n. 9. Perez n. 5. Haunold. n. 342. & Wifenbach ad ff. disp. 23. n. 14.*

90. Tertium est Interdictum, quod à Salvio Juliano Edicti authore *Salvianum* nuncupatur, & prædij Rustici, atque ex interpretatione DD. etiam Urbani, locatori competit adversus conductorem, sive colonum, etiam partiarium vel inquilinum: imò etiam adversus tertium possessorem, ad avocandam ab eo & adipiscendam possessionem rerum, ab eo prædio illatarum vel invectorum: quæ in urbanum tacite, sive ipsa illatione: in rusticum autem prædium illata, expressâ conventionem pro conductionis mercede sive pensio-
ne, pignori sunt obligata, l. Si non 4. l. fin. C. In quibus caus. pig. tacite & s. Adipiscenda 3. in fine, Institut. de Interdictis, Ma-

ranta *cit. p. 4. disp. 7. n. 11. & Menoch. Adipisc. remed. 3. n. 5.* Quò remediò domino prædij locatori prospiciendi ratio fuit calliditas & malitia colonorum & inquilinorum, ad mercedis sive pensio-
nis solutionem eludendam sub conductionis finem sæpe clanculum invec-
ta exportan-
tium & alienantium, Manz. in *§. Adipiscenda cit. n. 13.*

Neque interdicto huic utilitatem adimit actio Serviana, locatori competens ad rerum prædio illatarum à quocunque possessore avocationem & retentionem, donec ei integrè satisfiat, *s. Item Serviana 7. Institut. de Aliionibus*; quia actio hæc non, ut Interdictum, iudicij possessorii, sed petitorii est: & actorem gravat permolestò onere probandi, rem obligationis tempore fuisse in bonis debitoris sive conductoris, *l. Et qua, notandum 15. §. 1. ff. de Pignoriibus*. Interdictò autem ei consulitur, ut pignus com-
pendiariâ viâ persequi possit: cum satis sit probare, res in prædium introductas vel importatas: non attentò, an fuerint inferentis, nec ne, Welenbec. in *ff. de Salviano interd. n. 2. & Manz. in §. cit. n. 10.*

Quartum Adipiscendæ possessionis remedium extat *l. Creditores 3. C. de Pignoriibus*: vi cuius creditor, qui cum debitoris suo pactus est; ut, si iusto tempore non solveret, sibi propria autoritate ingredi liceat possessionem rerum debitoris. Hæc tamen conventionem non obstante, creditor, ne sibi jus ipse dicat & materiam præbeat tumultui ac scandalis, iudicis autoritate possessionem ex honestate, vel Juris necessitate, pro *l. cit. expositionum diversitate, adipisci debet, Bruneman, in l. cit. n. 4.*

Quintum ejusdem remedium est iudicis Officium, quod hæres consultò implorat; ut ejus autoritate & auxilio vacantem rerum hæreditariam possessionem nati-

nem nanciscatur absque incommodo; quod, si eam propria autoritate apprehendere velit, timere potest, *arg. l. Restituere 68. ff. de R. V. C. l. Si quis 3. pr. ff. De vis fiat et, qui in possess. Menoch. Adipisc. remed. 6. num. 4. & Haunold. cit. Tract. 3. n. 348.*

94. Idem iudicis Officium pro Adipiscenda possessione vel quasi imploratur ab eo, qui prævia electione, præsentatione, vel nominatione, & subsecutâ confirmatione, vel institutione aut collatione liberâ, dignitatis vel alterius beneficii Ecclesiastici titulum & proprietatem consecutus est; hic enim, ut ejus actualem, sive, ut aiunt, Corporalem possessionem nanciscatur, ad Archidiaconum, *c. Adhuc 7. de Offic. Archidiacon. vel alium, de Jure vel consuetudine in possessionem mittendi facultatem habentem, pro ejus adeptione recurrit, secundum Marantam cit. p. 4. dist. 7. n. 13. & Menoch. Adipisc. remed. 6. n. 34. vel instar ejus, qui remedio l. fin. C. de Edicto D. Hadr. toll. ad rerum hæreditariarum possessionem adipiscendam agit, in dignitatis, vel alterius beneficii possessionem mitti, petit ab Archidiacono, aliòve eam potestatem obtinente: qui, e- jus jure, ex Apostolica confirmationis, vel alterius provisionis literarum inspectione apparente, eum in dignitatis & beneficii possessionem mittat, *Bald. in l. Si a- quam 2. C. de Servit. & Aqua n. 65. cit. Menoch. n. 35. & Haunold. n. 331.**

95. Secundi generis Interdicta ad Retinendam possessionem intentantur ab eo, qui in possessione, justâ, injustâve, *l. Justa 2. ff. Uti possidetis*, quam nec vi, aut clam, neque etiam precario ab altero, id est, adversario suo nactus est, injustè & extrajudicialiter turbatur, aut quò minus eâ uti quietè possit, impeditur. Cujusmodi Interdicta duo prodita sunt, alterum *Uti possidetis*, alterum *Utrubi*, sic dicta à pri-

mis verbis Edicti Prætoriani, quò sunt introducta. Prius pro immobilium solo 96. coherentium: posterius pro mobilium possessione tuenda & retinenda, *vg. Titio, prædium, aut equum possidenti, datur, eum in illius cultura & fructuum collectione, vel istius usu à Cajo turbatur, molestatur, vel impeditur; tali enim casu olim pro possessione pacificè retinenda aditus Prætor, causâ summatim cognitâ, interdictum de prædio tanquam re immobili juxta formam pr. l. 1. ff. Uti possidetis: super equo tanquam re mobili, juxta pr. l. 1. ff. Utrubi, reddebat; ut Titius vinceret, si prædium tempore interdicti nec vi, nec clam, nec precario à Cajo adversario suo cit. l. 1. §. 5. C. fin. ff. Uti possidetis: equum vero, si majorè parte anni retrorsum numerati eodem modò possidisset, l. 1. pr. ff. Utrubi. Postea verò Jus mutatum & utriusque Interdicti vis ac potestas, quantum ad possessionem attinet, exæquata est; ut, sive res immobilis, sive mobilis esset, ille, ac proinde in proposito casu Titius vinceret, qui prædium aut equum illatæ turbationis & litis contestatæ tempore sine vitio, hoc est, nec vi, nec clam, neque precario à Cajo possideret, l. 1. §. 1. ff. Utrubi C. §. Retinenda 4. V. Hodie, Instit. de Interdict. Perez in C. Uti possidetis, n. 3. & Manzius in §. Retinenda cit. n. 17. 42. C. 45.*

Hodie ista etiam non usquequaque 98. attenduntur, sed usu ferè observatur Jus Canonicum; & vincit is, qui de antiquiori possessione fidem judici fecerit, ex rescripto Innocentii III. relato *c. Licet 9. V. Ex præmissis, de Probat.* cum enim, qui semel probatus est possessor, possessionem non deseruisse, sed retinuisse, præsumatur, si contrarium non probetur, *arg. c. Cùm ad sedem 15. C. fin. de Restit. Spoliat.* probatâ antiquiori possessione, quæ per aliam probationem non servatur, indu-

D d

citur præ-

citur præsumptio, priorem verum ac legitimum possessorem: ejus autem adversarium in valorem & violentum aut clandestinum detentorem esse, *l. fin. C. Unde vis*; quia eandem rem & eodem modo in solidum possidere duo simul non possunt, *l. Possideri 3. §. 5. ff. de Acquir. poss. §. l. Duo 19. pr. ff. de Precario*, Berolius in *c. Licet cit. n. 54. Maranta disp. cit. n. 19. Covarruvias Practic. cap. 17. n. 6. in fine & Barbosa in c. cit. n. 17.*

99. Si antiquiorem neuter: sed æquæ antiquam possessionem uterque probet, præfertur is, qui titulum: vel, utroque hunc exhibente, qui illius, sive possessionis antiquiorem ac meliorem titulum ostendit, *c. §. V. cit. ibi. Cum justum possessionis titulum non ostendat*; quantumvis enim in Retinendæ interditiis, cum de possessione constat, titulum probare necesse non sit, *cit. l. Justa §. Retinenda. V. Commendum*, in dubio tamen de ea, vel ejus antiquitate, titulus multum conducit; quia eum ostendens, se nec *vi*, aut clam, nec precario possidere probat; ut ideo adversario Jure præferatur & vincat, *cit. Berolius n. 57. Maranta n. 19. & Menoch. Retinenda remedia. 3. n. 733.*

100. Si tituli æquæ antiqui bonique & verisimilis probatio militet pro utroque, anceps negotium, ingens dissensio & Opinionum varietas est apud Doctores; aliqui enim, *Uti possidetis, ita possideatis*, pronuntiandum; ut neuter vincat, aut vincatur; alii, possessionem avocandam auctoritate judicis, & apud alium sequenda: & rursus alii, reum, sive eum, qui ad iudicium provocatus est, absolvendum volunt; quod, cum utriusque partis jura, ut hoc casu, obscura & dubia sunt, pronuntiari soleat contra actorem: qui eò ipsò; quod melius, quam reus, non probet, ad victoriam probare non censetur, *arg. c. fin. §. Sanè, de Jurejurando. Qui-*

dam recurrendum aiunt ad Principem; ab isto verò, ad rixas aliãve incommodam publicam evitanda. Item, si aliã viã nequeat, dirimendam sorte, aut factã divisione utrique adjudicandam partem aliquam possessionis; ut sic litigantium alter adversus alterum, cum voluerit, in iudicio petitorio pro altera etiam parte agat. Nisi Princeps sequi malit exemplum omnino Regium M. Sylvii Othonis, qui adhuc privatus, ita ancipitis controversiã, agitata de agro, arbiter electus, hunc à litigantium altero emptum alteri donandò litem sustulit, apud Fulgolum *Lib. 8. cap. 2.* Quas aliãque Opiniones referunt *cit. Berolius n. 58. & Menoch. à n. 740.* omnibus discussis monens, accidere vix posse; ut doctus & accuratus iudex, adhibito Jurisperitorum consilio, non deprehendat conjecturas & præsumptiones, quæ litigantium alterius possessionem faciant potentior.

Atque hoc retinendæ possessionis remedium & *Uti possidetis* Interdictum, etsi directè pro rebus solum corporalibus introductum sit, Utile tamen etiam pro incorporalibus competit iis, qui in dignitatis vel alterius beneficii: in juris decemendi, eligendi, præsentandi, vel conferendi: in jurisdictionis Ecclesiasticæ, vel Secularis: in pascendi & similitum juri quasi possessione ab alio turbantur & impediuntur; ut pro eorum ab omni molestia & impedimento libero usu agere possint, ut aliis DD. relatis latè ostendit laudatus Menoch, *à n. 115.*

Tertii generis Remedia possessoria ad possessionis, vi præsertim amissæ, recuperationem tendunt: quorum declarationem dabimus ad *Rubricam* sequentem.

Proprietatis causa dicitur omnis questio de dominio vel quasi, de quocunque jure In re, vel Ad rem duntaxat, quod extra pos-

tra poſſeſſionem eſt, inter aliquos orta & in iudicium deducta: cujus iudicialis diſcuſſio definitioque iudicium Petitorium nuncupatur, c. *Cum ſuper* 4. c. *Cum dilectus* 6. Sc. Maranta de *Ord. Judic. p. 4. diſt. 7. n. 1.* & Vallenf. ad hanc Rubric. §. 1. num. 2.

1030 Ratione domini competit Rei Vindicatio: quæ eſt Actio, quæ res noſtra ab alio poſſeſſa petitur, l. *Actio* 75. ff. de *O. & A.* ſive Actio Realis, quæ dominus agit aduerſus poſſeſſorem rei ſuæ corporalis; & petit, ſe ejus dominum declarari, eamque officiò iudicis ſibi à poſſeſſore reſtitui, Welſenbec. in ff. de *R. V. n. 2.* & Perez in *C. eadem Rubric. n. 2.* ſic enim Titius prædium vel domum ſuam, ſeſeſcente, à Cajo occupatam, equum fugã ad hunc delatum, annulum amiſſum ab eoque inventum recuperaturus, cum ea reſtituere nolentem ex prædio domòve expellere vi, equum & annulum eripere propria autoritate non poſſit, quin ea perdendi periculo ſe exponat, l. *Si quis in tantam* 7. C. *Unde vi* & l. *Creditorum* 7. ff. de *Vi privata*, iudicem adit & propoſitã actione ab eo petit; ut, cognitã cauſã, res illas à Cajo occupatas ad ſe pertinere, declaret, atque ad earum cum fructibus reſtitutionem detentorem condemnet. Quæ actio Rei Vindicatio à *Vindicando* ſive liberando vocatur, quòd eã res de manu & jure poſſeſſoris liberetur & avocetur, Gellius *Lib. 10. Noſt. Artic. cap. 9.*

Hæc autem Actio in iudicio Petitorio propoſitã, ut actor obtineat, & v. g. Titio ad petitarum rerum reſtitutionem Cajo condemnatur, duo & imprimis quidem probare debet, eas eſſe ſuas, ſive ad ſe jure domini pertinere; cum enim intentionis ſuæ fundamentum & actionis cauſa proxima ſit dominium, quod in re petita ſe habere, ait, §. 1. *V. Namque*, Inſtit. de *Actionibus* & l. *Certum* 6. §. 2. ff. de

Confefſis: & intentionis ſive actionis ſuæ fundamentum probandi onus actori incumbat, l. *Quoties* 18. ff. & l. *Actor* 3. C. de *Probat.* à Titio; ut ad rerum, quas petit, reſtitutionem Cajo ipſi condemnatur, earum dominium probari, eſt neceſſe. Deinde probare debet, res, quas petit, à Cajo, eas retinendi nullam juſtam cauſam habente, poſſideri, l. *Qui petitorio* 36. pr. ff. de *R. V.* & l. *Unic.* C. de *Alien. jud. mur.* ſuò, aut etiam aliend nomine, ut à commodatario, depositario, conductore & ſimilibus reſalienæ detinentur, l. *Officium* 9. ff. de *R. V.* cujus *V. ſin.* ratio redditur; quòd hi quoque reſtituendi habeant facultatem: vel ſaltem res illas à Cajo poſſideri dolò deſuiſſe, pr. *cit.* & l. *Sine autem* 27. §. 3. ff. de *R. V.* quia dolus pro poſſeſſore eſt: pariãque ſunt, rem adhuc poſſidere, & poſſidere dolò deſuiſſe, l. *Qui dolo* 131. & l. *Parem* 150. ff. de *R. J.* Quorum utrumque ſi Titius probet, ei Cajo condemnabitur, ut dictum, ſi alterum non probet, iſte, etiamſi nihil præſtiterit, ab ipſius impetitione abſolvetur, §. *Sane cit.* Perez ad *Rubric. cit. n. 6.* & Manzius in *cit. §. 1. V. Veluti ſi rem*, Inſtit. de *Action. num. 26.*

104: Pro rebus incorporalibus, quarum, licet non verum & proprie dictum, quaſi dominium tamen & quaſi poſſeſſio datur; ut ſunt uſusfructus, itineris, actus, viæ & aliæ ſervitutes, juridiçtio, dignitates, beneficia ac penſiones Eccleſiaſticae, paſcendi, venandi, decimandi, conferendi, præſentandi & ſimilia jura, prodita ſunt Rei Vindicationi affines eæque variæ Actiones Reales, præſertim Confefſoria & Negatoria: quarum prior datur aduerſus eum, à quo quis ab ejuſmodi juris uſu impeditur, Welſenbec. in ff. *Si ſervit. Vindic. n. 1.* Manz. in §. *Aequè* 2. Inſtit. de *Actione Confefſoria n. 19.* & 23. Eã autem in iudicio propoſitã, ut quis ſententiam pro

tiam pro se ferat, ejusmodi jus, quod conficitur & sibi competere asserit, uti & impedimentum libero ejus usui obtans, ab adversario, sive reo convento objectum, tanquam intentionis suæ fundamenta probare debet, *Mynsing. in §. cit. n. 28. & Manzius n. 26.* Posterior sive Negatoria ratione rei alicui, v.g. prædii domino, competit adversus alium, prætendentem & utentem aliqua servitute, v.g. viæ, aut alio jure in re illa, scilicet prædio, quod dominus asserit liberum, & prætenfa servituti obnoxium esse negat, *citt. Mynsinger in §. Equæ, V. Contra quoque n. 35. & Manzius n. 11.* Quâ actione in judicium deductâ, prædii à prætenfa servitute liberum pronuntiatur: nisi, viæ, aut aliam servitutem prætendens, hanc in eo constitutam, & sibi deberi probet; cùm enim unaquæque res esse libera à jure præsumatur, donec eam servituti obnoxiam esse probetur, *l. Ab ea s. §. 1. ff. de Probat. non prædii dominus libertatem, sed ejus adversarius, quam prætenfit servitutem, probare debet, citt. Mynsinger n. 37. & Manz. n. 19.*

105. Jus ad Rem duntaxat, sive personam ad aliquid dandum, faciendum seu præstandum sibi obligatam habentibus competunt Actiones Personales, sive, ut etiam

106. vocantur, Conditiones. Quali actione, si Titius Cajum, ut v.g. centum numeret, domum ædificet, damnum relarciar, Petitoriò judicidò convenire velit, ne ab isto per exceptionem repellatur, non solum ea sibi præstandi obligationem, tanquam actionis suæ causam proximam, sed causam quoque ejus remotam, sive titulum specificum, ex quo ea præstandi obligatio orta est, scilicet venditionem equi, conductionem ejus operarum, aut alium contractum, vel quasi contractum, damnificationem seu injustam læsionem, aut aliud delictum vel quasi delictum libellò

exprimere, *s. fin. de Libell. oblat. & ut ad ea sibi præstanda Cajus condemnatur, tanquam intentionis suæ fundamentum probare debet, arg. l. Quoties & l. Alter citt.* Hujusmodi Actiones Personales permultæ sunt: quarum, uti & Actionum Realium singularium nomina atque explanationem LL. Interpp. præfertim ad *Rubic. cit. de Actionibus* plenâ manu dabunt.

ARTICULUS VI. De Judice Possessionis & Proprietatis Causarum.

SUMMARIUM.

107. *Judex hujusmodi causarum, sive eandem rem motarum, idem,*
108. *Sive Juris utriusque aperta definitiones,*
109. *Sive ratio & causarum connexionum continentia spectetur:*
110. *Nisi litigantes ordinis diversi, unus Ecclesiasticum, alter seculare forum sortiantur.*
111. *De utraque cognoscit, cui causa in genere;*
112. *Utri & cui Proprietatis solâ,*
113. *Possessionis tamen causâ non exclusive, committitur;*
114. *Saltem, si istius cognitionem illa exigat,*
115. *De re spiritali in Petitorio iudex Ecclesiasticus est.*
116. *In Possessorio laicum esse posse, v.g. gantium,*
117. *Et affirmantium Opiniones, ac fundamenta.*
118. *Singulari expositione c. fin. de Judiciis.*
119. *Cùm reus clericus, iudex Ecclesiasticus est,*